

Psychometric properties of Eysenck Personality Questionnaire-Revised (EPQ-R) Short Scale

ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه تجدیدنظرشده شخصیت آیزنک- فرم کوتاه (EPQ-RS)

Abbas Bakhshipour, Ph.D.

Tabriz University

Sanam Bagharian Khorroshahi, M.A.

Shahid Beheshti University

دکتر عباس بخشی پور*

دانشگاه تبریز

صنم باقریان خسرو شاهی

دانشجوی کارشناس ارشد روانشناسی، دانشگاه شهید بهشتی

Abstract

This study was carried out in order to evaluate the psychometric properties of the Persian version of the Eysenck Personality Questionnaire-Revised Short-Scale (EPQ-R S) in Iranian sample. The EPQ-R S is a 48-self-report questionnaire to assess the dimensions of personality, neuroticism, extraversion, psychoticism. It also includes a Lie scale. The EPQ-R S and NEO Five-Factor Inventory (NEO-FFI-R) is completed by a sample of 343 Tabriz university students (168 males, 175 females) aged 18-35. Reliability coefficients (internal and test-retest, as well as mean inter-item correlations) were found to be satisfactory for E, N, L and low for P. The validity of the EPQ-R S is evaluated by the correlations of the subscales of EPQ-R S with the subscales of NEO-FFI-R, exploratory factor analysis (EFA) and confirmatory factor analysis (CFA). The E, N dimensions of EPQ-R S had high correlations with the corresponding dimensions of NEO-FFI-R. EFA results show that the EPQ-R S has a very robust four-factor structure. However, CFA shows a misfit of four-factor simple structure model

Keywords: EPQ-R S, NEO-FFI-R, reliability, validity, mean inter-item correlations, exploratory factor analysis (EFA), confirmatory factor analysis (CFA)

چکیده

مطالعه حاضر به منظور بررسی ویژگی‌های روانسنجی نسخه فارسی پرسشنامه تجدیدنظر شده شخصیت آیزنک- فرم کوتاه (EPQ-RS) انجام گرفت. EPQ-RS یک پرسشنامه خودسنجی ۴۸ سوالی است که برای سنجش ابعاد نوروزگرایی (N)، برونگرایی (E)، و پسیکوزگرایی (P) به کار می‌رود. پرسشنامه، علاوه بر این، یک مقیاس دروغ سنج (L) را شامل می‌شود. EPQ-RS به همراه پرسشنامه تجدیدنظر شده شخصیتی نوروزگرایی- برونگرایی- انعطاف‌پذیری- فرم کوتاه (NEO-FFI-R) از سوی ۳۴۳ دانشجوی دانشگاه تبریز (۱۷۵ زن، ۱۶۸ مرد) که در دامنه سنی ۱۸ تا ۳۵ سال با میانگین سنی ۲۳ سال قرار می‌گرفتند، تکمیل شدند. پایایی از طریق روش همسانی درونی (آلفای کرونباخ) و بازآزمایی (با فاصله یک هفته) و همچنین میانگین همبستگی بین سوالات برای مقیاس‌های E، N، P، و L برآورد شد؛ ضرایب پایایی برای مقیاس‌های E، N، و L رضایت بخش و برای مقیاس P پایین بود. روایی آزمون از طریق همبستگی مقیاس‌های EPQ-RS با NEO-FFI-R و نیز تحلیل عاملی اکتشافی (EFA) و تحلیل عاملی تاییدی (CFA) برآورد شد. ابعاد E و N همبستگی‌های بالایی داشتند و این میزان برای مقیاس P چندان رضایت‌بخش نبود. تحلیل عاملی اکتشافی صحت ساختار چهار عاملی آیزنک را تایید کرد اما در تحلیل عاملی تاییدی شاخص‌های برازش چندان رضایت بخش نبود.

واژه‌های کلیدی: EPQ-RS، پایایی، روایی، تحلیل عاملی اکتشافی (EFA)، تحلیل عاملی تاییدی (CFA)

- 7- Maudsley personality inventory (mpi)
- 8- Eysenk personality inventory (epi)
- 9- reliability
- 10- validity
- 11- Exploratory factor analysis (efa)
- 12- Confirmatory factor analysis (cfa)

ابزار سنجش

پرسشنامه تجدید نظر شده شخصیت آیزنک- فرم کوتاه (EPQ-RS) - (EPQ-RS)

یک پرسشنامه خودسنجی ۴۸ سوالی است که برای سنجش سه بُعد شخصیت نوروزگرایی (پایداری هیجانی/هیجان پذیری)، برونگرایی (برونگرایی/درونگرایی) و پسیکوزگرایی در افراد دامنه سنی ۱۶ تا ۷۰ سال مورد استفاده قرار می‌گیرد. پرسشنامه مذکور همچنین شامل یک مقیاس دروغ‌سنج می‌شود که گرایش به خوب نمایی را می‌سنجد. EPQ-RS نسخه کوتاه پرسشنامه تجدید نظر شده شخصیت آیزنک (EPQ-R)؛ آیزنک و همکاران، ۱۹۸۵) است. هر مقیاس EPQ-RS شامل ۱۲ سوال است. ضرایب پایایی این پرسشنامه ۰/۶۲ (مردان)، ۰/۶۱ (زنان) برای مقیاس P، ۰/۸۸ (مردان)، ۰/۸۴ (زنان) برای مقیاس E، ۰/۸۴ (مردان)، ۰/۸۰ (زنان) برای مقیاس N، و ۰/۷۷ (مردان)، ۰/۷۳ (زنان) برای مقیاس L گزارش شده است. همبستگی مقیاس‌های EPQ-RS با فرم بلند (EPQ-R) رضایت‌بخش می‌باشد و ساختار چهار عاملی نیز بهترین برازش را دارا بوده است (آلوجا، گارسیا و گارسیا، ۲۰۰۳؛ آکسوپولس و کالایتردیس، ۲۰۰۴).

مقیاس تجدید نظر شده پنج عاملی شخصیت نئو

(NEO-FFI-R) - مقیاس ۶۰ سوال پنج عاملی NEO (NEO-FFI) برای پنج عامل پایه شخصیت، یعنی نوروزگرایی (N)، برونگرایی (E)، تجربه‌پذیری (O)، همسازی (A)، و وظیفه‌شناسی (C) ارایه شد (کاستا و مک کرا، ۱۹۸۹). برای هر مقیاس، ۱۲ سوال از مجموعه ۱۸۰ سوالی مقیاس شخصیت NEO (NEO-PI) انتخاب شدند.

در این پرسشنامه از شاخص پنج درجه‌ای لیکرت استفاده شده است. همسانی درونی از ۰/۶۸ تا ۰/۸۶، و پایایی از راه بازآزمایی و با فاصله دو هفته‌ای از ۰/۸۶ تا ۰/۹۰ برای پنج مقیاس گزارش شده است (کاستا و مک کرا، ۱۹۹۲). این ابزار سنجش به زبان‌های مختلف و از جمله فارسی ترجمه شده است و در سنجش مؤلفه‌های مدل پنج عامل بزرگ شخصیت از آن وسیعاً استفاده می‌شود. اما بعضی یافته‌ها نشان داده‌اند برخی سوال‌های آن بویژه سوال‌های دو عامل همسازی (A) و انعطاف‌پذیری (O) از توان پایینی جهت سنجش و متمایزسازی افراد برخوردارند، در نتیجه بر پایایی این مقیاس‌ها اثر سوء می‌گذارند (پارکر و استامف، ۱۹۹۸ به نقل از مک کرا و کوستا، ۲۰۰۴). بنابراین مک کرا و کوستا (۲۰۰۴) نسخه تجدید نظر شده را ارایه دادند (NEO-FFI-R). در این مقیاس جدید سوال‌های ضعیف با سوال‌هایی که قدرت تفکیک بیشتری داشتند، تعویض شدند. مقیاس جدید از نظر ویژگی‌های روان‌سنجی از رضایت‌بخشی بالاتری برخوردار است.

در مطالعه حاضر از NEO-FFI-R به منظور سنجش روایی همگرایی مقیاس‌های EPQ-RS استفاده شده است.

یافته‌ها

جدول ۱ میانگین و انحراف معیار ابعاد EPQ-RS را در نمونه کلی، مردان و زنان نشان می‌دهد. آزمون برابری واریانس‌های لوین، جز در بُعد P، در سایر ابعاد معنادار نیست. مردان و زنان در مقیاس E تفاوت معنادار آماری ندارند؛ مردان نمره معنادار بالاتری در مقیاس P به دست آوردند. در مقابل، زنان در ابعاد نوروزگرایی و دروغ‌سنج نمرات معنادار بالاتری دارند.

جدول ۱- میانگین و انحراف معیار ابعاد EPQ-RS برای مردان، زنان و کل نمونه

مقیاس	مردان		زنان		کل	
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
E	۷/۹۰	۲/۹۱	۷/۷۳	۳/۰۷	۷/۸۱	۲/۹۹
N	۶/۱۶	۲/۹۵	۷/۱۹	۲/۹۵	۶/۶۹	۲/۹۹
P	۳/۳۵	۲/۱۵	۲/۴۵	۱/۶۴	۲/۸۹	۱/۹۶
L	۴/۶۰	۲/۳۷	۵/۸۸	۲/۴۳	۵/۲۵	۲/۴۸
N	۱۶۸		۱۷۵		۳۴۳	

* P<۰/۰۰۱ ** P<۰/۰۰۰۱

جدول ۲ شاخص‌های پایایی (همسانی درونی^۱، پایایی بازآزمایی^۲، میانگین همبستگی‌های بین سوالی^۳) را در مردان، زنان و نمونه کلی نشان می‌دهد. پایایی از راه بازآزمایی با یک هفته فاصله روی ۳۰ نفر انجام گرفته است. همانگونه که دیده می‌شود، شاخص‌های پایایی از راه بازآزمایی برای مقیاس‌های E، N، P و L معنادار است ($P < 0/01$)، هر چند این میزان برای مقیاس P در بالا نیست (۰/۶۷). همسانی درونی

جدول ۲- شاخص‌های پایایی همسانی درونی، بازآزمایی، میانگین همبستگی‌های بین ابعادی E، N، P و L در مردان، زنان و کل نمونه

جنس	مقیاس	همسانی درونی (آلفای کرونباخ)	بازآزمایی	میانگین همبستگی بین سوالی
مرد	E	۰/۷۳		۰/۲۲
	N	۰/۷۴		۰/۱۹
	P	۰/۵۱		۰/۱۰
	L	۰/۵۵		۰/۱۱
زن	E	۰/۸۱		۰/۲۶
	N	۰/۷۳		۰/۲۰
	P	۰/۴۳		۰/۰۷
	L	۰/۶۲		۰/۱۱
کل	E	۰/۷۷	۰/۸۹°	۰/۲۴
	N	۰/۷۴	۰/۹۰°	۰/۲۰
	P	۰/۵۲	۰/۶۷°	۰/۰۹
	L	۰/۶۱	۰/۸۸°	۰/۱۲
	N	۳۴۳	۳۰	۳۴۳

* $P < 0/01$ (two-tailed)

مقیاس‌های E و N رضایت‌بخش، اما این شاخص در مقیاس‌های P و L چندان رضایت‌بخش نیست. ضعیف‌ترین مقیاس از لحاظ پایایی مقیاس P می‌باشد (دامنه ۰/۴۳ تا ۰/۶۱) و مقیاس E با دامنه پایایی ۰/۷۳ تا ۰/۸۱ بهترین مقیاس است. و L، P و L، نزد آنان منفی و از لحاظ آماری معنادار است ($P < 0/01$)؛ درحالی‌که همبستگی میان N و P، مثبت و معنادار می‌باشد ($P < 0/01$). همبستگی بین مقیاس‌ها در نمونه کلی تماماً منفی است و همبستگی میان E و N، N و L و P و L از لحاظ آماری معنادار است.

جدول ۳- همبستگی‌های بین مقیاسی میان ابعاد EPQ-RS در مردان و زنان

ابعاد	E	N	P	L
E	-	-۰/۳۲°	-۰/۰۱	-۰/۱۰
N	-۰/۳۱°	-	-۰/۱۱	-۰/۰۸
P	-۰/۰۸	۰/۲۰°	-	-۰/۲۶°
L	-۰/۰۹	-۰/۲۵°	-۰/۲۶°	-

توجه: همبستگی‌های قسمت بالا- چپ برای مردان و همبستگی‌های پایین- راست برای زنان است.

* $P < 0/01$ (two-tailed)

1- internal consistency (Cronbach's alpha)

2- test-retest reliability

3- mean inter-item correlations

جدول ۴- همبستگی‌های بین مقیاسی میان ابعاد EPQ-RS در کل نمونه

ابعاد	E	N	P	L
E	-			
N	-.۳۱**	-		
P	-.۰۴	-.۰۱	-	
L	-.۰۸	-.۱۱*	-.۳۰**	-

* $P < .05$ (two-tailed) ** $P < .01$ (two-tailed)

درصد از واریانس کلی را تبیین می‌کند. ماتریس عاملی در جدول ۶ آمده است. بارهای عاملی بزرگتر از 0.30 با حروف برجسته‌تر در جدول ۶ مشخص شده‌اند. عامل ۱، 0.49 درصد از واریانس مشترک را بعد از چرخش تبیین می‌کند و ۱۲ سوال را شامل می‌شود. همه سوال‌ها از بارهای معنادار برخوردارند که در دامنه 0.31 تا 0.75 قرار می‌گیرند. همه سوال‌های عامل ۱ به بُعد E متعلق می‌باشند. در نتیجه می‌توان عامل ۱ را برونگرایی نام داد. عامل ۲، 0.21 درصد از واریانس مشترک را بعد از چرخش تبیین می‌کند و ۱۱ سوال را شامل می‌شود. ۹ سوال از بار معنادار برخوردارند که در دامنه 0.42 تا 0.61 قرار می‌گیرند و همه این سوال‌ها به بُعد N تعلق دارند. در نتیجه می‌توان عامل ۲ را بُعد نوروگرایی نامید. عامل ۳، 0.02 درصد از واریانس مشترک را بعد از چرخش تبیین می‌کند و ۱۳ سوال ذیل آن قرار می‌گیرند. هر ۱۳ سوال دارای بار معنادار هستند که در دامنه 0.30 تا 0.53 قرار می‌گیرند. ۱۰ سوال به مقیاس P متعلق است و همه این ۱۰ سوال از بار مثبت برخوردارند. ۳ سوال دیگر به مقیاس N متعلق هستند و همه آنها بار منفی و معنادار دارند که در دامنه 0.36 تا 0.45 قرار می‌گیرند. ۲ سوال دیگر مقیاس P، ذیل عامل ۲

روایی همزمان از طریق همبستگی مقیاس‌های EPQ-RS با مقیاس‌های NEO-FFI-R برآورد شده و نتایج آن در جدول ۵ آمده است. همانگونه که دیده می‌شود، همبستگی مقیاس برونگرایی EPQ-RS با مقیاس برونگرایی NEO-FFI-R، 0.70 و از لحاظ آماری معنادار است و همبستگی مقیاس نوروگرایی در دو پرسشنامه، 0.72 و معنادار است. مقیاس P نیز با سه مقیاس E، A و C همبستگی منفی دارد و از لحاظ آماری معنادار است ($P < .01$).

روایی سازه مقیاس‌های EPQ-RS از طریق تحلیل عاملی اکتشافی (EFA) انجام پذیرفت. ابتدا کفایت اندازه نمونه (343 نفر) از طریق آزمون کفایت نمونه‌گیری کایسر-مایر-اولکین^۱ و آزمون مدوریت بارتلت^۲ تأیید شد. آزمون KMO برابر با 0.72 بود که رضایت‌بخش می‌باشد و آزمون بارتلت نیز از لحاظ آماری معنادار بود ($\chi^2 = 3343.64$, $df = 1128$, $P < .001$). در تحلیل عاملی بارهای بزرگتر از 0.30 معنادار در نظر گرفته شد. سپس تحلیل مؤلفه‌های اساسی چرخش متعامد با روش واریماکس انجام پذیرفت. راه‌حل چهار عاملی که با الگوی آیزنک منطبق بود، مورد تأیید قرار گرفت. چهار عامل، $27/84$

جدول ۵- همبستگی مقیاس‌های EPQ-RS با مقیاس‌های NEO-FFI-R

مقیاس‌های SR-QPE	E	N	P	L
مقیاس‌های R-IFF-OEN				
E	0.70^*	0.31^*	0.15^*	0.03
N	0.38^*	0.72^*	0.02	0.17^*
O	0.22^*	0.01	0.02	0.05
A	0.09	0.22^*	0.32^*	0.32^*
c	0.11	0.17^*	0.32^*	0.44^*

* $P < .01$ (two-tailed)

قرار می‌گیرند و گرچه بار آنها مثبت است، اما معنادار نیستند. این بارها به ترتیب ۰/۲۷ و ۰/۲۳ می‌باشند. با توجه به اینکه ۱۰ سوال این عامل به بُعد P متعلق است در نتیجه می‌توان عامل ۳ را بُعد پسیکوزگرایي خواند. عامل ۴، ۵/۶۵ درصد از واریانس مشترک را بعد از چرخش تبیین می‌کند و ۱۲ سوال را شامل می‌شود. نه سوال آن از بار معنادار برخوردار است که در دامنه ۰/۳۴ تا ۰/۵۹ قرار می‌گیرند. همه سوال‌ها به مقیاس L تعلق دارند. در نتیجه می‌توان عامل ۴ را مقیاس دروغ‌سنج نامید.

جدول ۶ - تحلیل مؤلفه اساسی با چرخش واریماکس برای ۴۸ سوال EPQ-RS

روایی سازه مقیاس‌های EPQ-RS، از طریق تحلیل عاملی تأییدی با استفاده از LISREL ۸/۵۴ (یورساک و سوربوم، ۲۰۰۴) انجام گرفت.

جدول ۶ - تحلیل مؤلفه اساسی با چرخش واریماکس برای ۴۸ سوال EPQ-RS

شماره سوال	بارهای عاملی			
	۱	۲	۳	۴
۴۸ E	۰/۷۵	-۰/۰۱	۰/۲۴	۰/۰۶
۲۳ E	۰/۶۹	۰/۰۲	۰/۲۲	۰/۱۱
۴۱ E	۰/۶۲	-۰/۰۶	۰/۰۳	-۰/۰۲
۴۴ E	۰/۶۲	-۰/۰۶	۰/۰۱	-۰/۰۷
۷ E	۰/۶۱	-۰/۲۳	-۰/۰۲	-۰/۰۳
۱۹ E	۰/۴۹	-۰/۱۲	-۰/۰۳	۰/۰۵
۳۶ E	۰/۴۹	-۰/۱۱	-۰/۱۸	-۰/۱۳
۳۲ E	۰/۴۸	-۰/۱۵	-۰/۳۶	-۰/۰۶
۱۵ E	۰/۴۷	-۰/۲۱	۰/۱۳	-۰/۱۱
۲۷ E	۰/۴۳	-۰/۰۲	-۰/۱۴	۰/۰۲
۱۱ E	۰/۳۹	-۰/۲۱	-۰/۱۲	-۰/۰۸
۲ E	۰/۳۱	۰/۱۱	۰/۱۰	-۰/۰۵
۱ N	۰/۰۰	۰/۶۱	۰/۰۶	-۰/۰۴
۲۱ N	-۰/۰۹	۰/۵۹	-۰/۱۰	-۰/۱۳
۵ N	-۰/۰۹	۰/۵۶	-۰/۰۳	-۰/۱۱
۱۷ N	-۰/۳۱	۰/۵۳	۰/۰۱	-۰/۰۲
۴۲ N	-۰/۲۷	۰/۵۳	۰/۰۵	۰/۰۱
۳۰ N	-۰/۰۸	۰/۵۱	-۰/۰۲	۰/۰۱
۱۳ N	-۰/۰۴	۰/۵۰	-۰/۳۷	۰/۱۳
۹ N	-۰/۰۲	۰/۴۴	-۰/۳۵	۰/۲۱
۳۸ N	-۰/۱۸	۰/۴۲	-۰/۱۴	-۰/۱۶
۳۹ P	۰/۰۳	-۰/۲۷	۰/۱۹	-۰/۲۶

بارهای عاملی

شماره سوال	۱	۲	۳	۴
۳۱ P	۰/۱۴	۰/۳۲	۰/۱۲	-۰/۱۱
۳۵ P	-۰/۰۵	-۰/۰۴	۰/۵۳	-۰/۰۹
۱۸ P	-۰/۰۴	-۰/۰۶	۰/۴۶	-۰/۱۲
۴۳ P	۰/۰۳	۰/۱۲	۰/۴۶	-۰/۱۶
۳۴ N	-۰/۱۵	۰/۳۹	-۰/۴۵	۰/۰۸
۲۲ P	-۰/۱۱	۰/۳۱	۰/۴۴	-۰/۱۳
۱۴ P	۰/۱۰	۰/۲۰	۰/۴۲	-۰/۱۴
۲۵ N	-۰/۰۳	۰/۲۸	-۰/۴۱	-۰/۱۱
۲ P	-۰/۰۶	-۰/۲۰	۰/۳۶	۰/۰۷
۴۶ N	-۰/۰۲	۰/۱۴	-۰/۳۶	-۰/۱۳
۱۰ P	۰/۱۱	۰/۱۳	۰/۳۲	-۰/۲۵
۲۶ P	-۰/۲۷	۰/۲۵	۰/۳۲	-۰/۰۵
۲۸ P	۰/۰۰	-۰/۰۸	۰/۳۰	۰/۱۳
۶ P	۰/۱۶	۰/۰۱	۰/۳۰	۰/۰۳
۴۰ L	۰/۰۱	۰/۰۳	-۰/۱۹	۰/۵۹
۸ L	-۰/۰۸	-۰/۰۵	-۰/۰۱	۰/۵۵
۲۴ L	-۰/۱۵	۰/۰۸	-۰/۰۵	۰/۵۵
۳۳ L	-۰/۰۶	-۰/۰۸	۰/۰۴	۰/۴۸
۲۰ L	۰/۰۶	۰/۰۲	-۰/۲۵	۰/۴۸
۲۹ L	-۰/۰۷	-۰/۱۲	۰/۰۲	۰/۴۸
۳۷ L	-۰/۲۶	-۰/۱۳	-۰/۰۷	۰/۳۷
۱۲ L	۰/۰۰	-۰/۲۳	۰/۰۱	۰/۳۹
۴ L	۰/۰۷	۰/۰۸	۰/۰۳	۰/۳۴
۴۵ L	-۰/۱۱	-۰/۰۱	۰/۰۸	۰/۲۲
۱۶ L	۰/۱۰	-۰/۱۱	۰/۱۱	۰/۲۰
۴۷ L	۰/۰۵	۰/۰۳	-۰/۰۳	۰/۱۴
Eigenavaleue	۴/۰۷	۳/۴۶	۲/۸۹	۲/۷۱
%Variance	۸/۹۴	۷/۲۱	۶/۰۲	۵/۶۵

- 6- Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)
- 7- Root Mean Square Residual (RMR)
- 8- Modification Indices
- 9- Structural Equation Modeling (SEM)

- Aluja, A., Garcia, O., & Garcia, L. F. (2002). A comparative study of Zuckerman's three structural models for personality through the NEO-PI-R, ZKPQ-III-Q, EPQ-RS and Goldberg's 50-bipolar adjectives. *Personality and Individual Differences*, 33, 713-725.
- Aluja, A., Garcia, O., & Garcia, L. F. (2003). A psychometric analysis of the revised Eysenck Personality Questionnaire short scale. *Personality and Individual Differences*, 35, 449-460.
- Barrett, P. T., & Eysenck, S. B. G. (1992). Predicting EPQR full scale scores from the short form version. *Personality and Individual Differences*, 7, 851-853.
- Bishop, D. V. M. (1977). The P scale and psychosis. *Journal of Abnormal Psychology*, 86, 127-134.
- Block, J. P. (1977). P scale and psychosis: Continued concerns. *Journal of Abnormal Psychology*, 86, 431-434.
- Costa, P. T. Jr., & McCae, R. R. (1989). *The NEO-PI / NEO-FFI manual supplement*. Odessa, FI: Psychological Assessment Resources.
- Corulla, W. J. (1987). A psychometric investigation of Eysenck Personality Questionnaire (revised) and its relationship to the 1.7 Impulsiveness Questionnaire. *Personality and Individual Differences*, 8, 651-658.
- Eysenck, H. J. (1947). *Dimensions of personality*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Eysenck, H. J. (1952). *The scientific study of personality*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Eysenck, H. J. (1967). *The biological basis of personality*. Springfield, IL: Thomas.
- Eysenck, H. J., & Eysenck, S. B. G. (1964). *Manual of the Eysenck Personality Inventory*. London: University of London Press.
- Eysenck, H. J., & Eysenck, S. B. G. (1968). The measurement of psychoticism: a study of factor stability and reliability. *British Journal of Social and Clinical Psychology*, 7, 286-294.
- Eysenck, H. J., & Eysenck, S. B. G. (1975). *Manual of the Eysenck Personality Questionnaire (adult and junior)*. London: Hodder and Stoughton.
- Eysenck, S. B. G., Eysenck, H. J., & Barrett, P. (1985). A revised version of the psychoticism scale. *Personality and Individual Differences*, 6, 21-29.
- Hosokawa, T., & Ohya, M. (1993). Reliability and validity of a Japanese version of the Short-Form Eysenck Personality Questionnaire-Revised. *Psychological Reports*, 72, 823-832.

صحت ساختار عاملی EPQ-RS مورد تأیید قرار گرفت. در نتیجه می‌توان از EPQ-RS برای سنجش ابعاد پایه شخصیت، یعنی درونگرایی-برونگرایی، پایداری-ناپایداری هیجانی، و نیز پسکوزگرایی استفاده نمود. با توجه به اینکه بین ابعاد شخصیت پایه و طیف وسیعی از متغیرهای روان‌شناختی دیگر از جمله آسیب‌پذیری در برابر اختلالات روانی، جرم، اختلالات زناشویی، اعتیاد و غیره رابطه وجود دارد (واتسون و همکاران، ۱۹۹۴؛ بخشی پور و دژکام، ۱۳۸۴)، بنابراین از EPQ-RS علاوه بر سنجش عوامل پایه شخصیت می‌توان به عنوان ابزاری مؤثر در جهت سرند کردن و شناسایی جمعیت در معرض خطر استفاده نمود؛ برای نمونه، نمره بالا در نوروتیک، عامل آسیب‌پذیری عام کلیه اختلالات روانی از جمله اختلالات اضطرابی، خلقی و حتی اسکیزوفرنی است و درونگرایی ناپایدار زمینه‌ساز افسردگی و هراس اجتماعی تلقی می‌شود (واتسون و همکاران، ۱۹۹۴). رابطه نوروزگرایی بالا و اختلالات زناشویی، از EPQ-RS یک ابزار مناسب در مشاوره زناشویی و پیش‌بینی ازدواج‌های ناموفق می‌سازد. برونگرایی ناپایدار و پسکوزگرایی نیز با رفتار مجرمانه و نیز اختلالات تبدیلی مرتبط شناخته شده است (آیزنک، ۱۹۷۷ ترجمه شریفی و نجفی زند، ۱۳۷۵).

نمونه تحقیق حاضر از میان جمعیت دانشجویی انتخاب شده است. در نتیجه تمیم نتایج آن به جمعیت کلی ایرانی می‌باید با احتیاط صورت گیرد. در همین راستا پارهای پیشنهادهای پژوهشی ارائه می‌گردد. انجام پژوهش با نسخه‌های کوتاه و بلند پرسشنامه آیزنک در جمعیت کلی قابل توصیه است. همچنین با توجه به ویژگی‌های روان‌سنجی مناسب EPQ-RS، انجام پژوهش در زمینه رابطه ابعاد پایه شخصیت با پارهای از حوزه‌های آسیب‌شناسی روانی مانند اختلالات اضطراب و خلقی توصیه می‌شود. یک محور جدید پژوهشی، رابطه ابعاد پایه شخصیت با اختلالات شخصیت است. پژوهش‌ها در زمینه ابعاد پایه شخصیت به شکل‌گیری نظریه‌های ابعادی سه عامل بزرگ، چهار عامل بزرگ و نیز پنج عامل بزرگ انجامیده است، درحالی که مقوله‌های پیشنهادی در حوزه اختلالات شخصیت، به ده طبقه یا مقوله مجزا بالغ می‌شود. با توجه به اینکه اختلالات شخصیت، بنا بر تعریف، برآیند تشدید و یا تضعیف صفات شخصیت و ناکارآمدی آنها در زمینه‌های خاص است، رابطه آنها با ابعاد پایه شخصیت می‌تواند بر حوزه رابطه آسیب‌شناسی روانی و شخصیت و نیز نزاع میان طبقه‌بندی ابعادی در برابر طبقه‌بندی مقوله‌ای پرتو بیفکند.

مراجع

- آیزنک، اچ. جی. (۱۹۷۷)، *جرم و شخصیت*، حسن پاشا شریفی و جعفر نجفی زند (۱۳۷۵)، چاپ اول، انتشارات سخن
- بخشی پور، ع.؛ دژکام، م. (۱۳۸۴)، *تحلیل عاملی تأییدی مقیاس عاطفه مثبت و منفی*، مجله روانشناسی، شماره ۴، سال نهم، ۳۶۵-۳۵۱
- کاویانی، ح. (۱۳۸۲)، *نظریه زیستی شخصیت*، همراه با آزمون‌های شخصیتی آیزنک (EPQ-R) و کلونینجر (TCI)، چاپ اول، تهران: انتشارات سنا
- Alexopoulos, D. S., & Kalaitzidis, I. (2004). Psychometric properties of Eysenck Personality Questionnaire-Revised (EPQ-R) short scale in Greece. *Personality and Individual Differences*, 37, 1205-1220.

- and Individual Differences*, 2, 261-265.
- Watson, D., Clark, L.A., & Harkness, A. R. (1994). Structures of personality and their relevance to psychopathology. *Journal of Abnormal Psychology*, 103, 18-31.
- Wilson, D. J., & Doolabh, A. (1992). Reliability, Factorial validity and equivalence of several forms of the Eysenck Personality Inventory/Questionnaire in Zimbabwe. *Personality and Individual Differences*, 15, 637-643.
- Joreskog, K., & Sorbom, D. (2004). LISREL 8.54 [Computer software]. Chicago: Scientific Software.
- McCrae, R.R., & Costa P. T. Jr. (2004). A contemplated revision of the NEO Five-Factor Inventory. *Personality and Individual Differences*, 36, 587-596.
- Torrubia, R., & Muntaner, C. (1987). Relationships between Psychoticism and a number of personality measures: a comparison between the original and revised versions of the Psychoticism scale. *Personality*